

Oppgave 1:

Den mest sentrale pensumdel for besvarelsen av dette gjelder den såkalte “hjemmemarkedseffekt-modellen”, eller “Krugman-modellen” som vi har kalt denne i noen forelesninger. Dette er en modell for handel med differensierte varer, med monopolistisk konkurranse og stordriftsfordeler, samt handelskostnader for den differensierte varen. Modellen sier at store land har et komparativt fortrinn i produksjonen av differensierte vare på grunn av at bedriftene kan selge til et stort hjemmemarked. I en tolandsmodell med et stort og et lite land vil det store landet være nettoeksportør av differensierte varer. Det store landet vil ha et høyere velferdsnivå. Handelsliberalisering vil styrke det store landets fortrinn i produksjonen av differensierte varer, men føre til en velferdsgevinst for begge land selv om det lille landet blir ”avindustrialisert”. Ut fra dette er m.a.o. svaret på oppgaven at handelsliberalisering ikke er noen fordel for det lille landet m.h.t. produksjon av differensierte varer, selv om det kan gi en velferdsgevinst. Modellen er dekket i Helpman og Krugman (1985): Market Structure and Foreign Trade, kap. 10.4. Dessuten i forelesningsnotat nr. 5, samt ”The “home market effect” – seminar note” og videre i notat til seminar 10. mai (om velferdseffekter i modellen). I forelesningene er effekter på produksjon og handel mest grundig behandlet, mens velferd har fått mindre tid.

I pensum fins også andre deler som er relevant for å drøfte spørsmålet:

- I HOS-modellen vil velferdsgevinsten ved handel avhenge av hvor forskjellig faktorsammensetningen i de to landene er: Jo større forskjell – jo større velferdsgevinst. Den avanserte student vil fra dette kunne se at endringen som følge av fri handel vil bli størst for et lite land – det store landet vil per definisjon være nærmere verdensgjennomsnittet – som med faktorprisutjevning vil bestemme faktorpriser, varepriser og spesialisering. Dette er imidlertid knapt nevnt i pensum eller forelesninger. I forelesningsnotat 2-3 fins likevel en grundig gjennomgang av HOS-modellen som kan danne et grunnlag for slike resonnementer.
- Videre er det i forelesningene drøftet hvordan handel med differensierte varer kan gi en velferdsgevinst som følge av tilgang til flere produktvarianter. Dette er dekket i Helpman og Krugman (1985): Market Structure and Foreign Trade, kap. 8-9. Dessuten i forelesningsnotat nr. 5. Dette drøfter ikke spesifikt velferdsforskjeller mellom små og store land, men ”love of variety”-aspektet er godt dekket (dvs. at velferden øker med tilgang til flere produktvarianter). Ut fra dette kan et lite land få en større velferdsgevinst som følge av *import* fra det store landet. Den ideelle måte å vise dette ville være integrasjon mellom et stort og et lite land med samme faktorforhold. Handel vil da ikke føre til noen endring i faktor- og varepriser, men handel med differensierte varer.
- Til slutt kan nevnes at ”hjemmemarkedseffekten” kan forsvinne som følge av tilpasning i faktorpriser. I modeller med en HOS-tilbudsside (”Markusen-Venables-modellen”, se notat 5) vil fullstendig fri handel føre til at det store landets fortrinn elimineres. Videre kan det i agglomerasjonsmodeller være slik at det store landets fortrinn er svakere for høye eller lave handelsbarrierer, slik at industriell konsentrasjon er sterkest for et mellomnivå.

”Hjemmemarkedsmodellen” er grundig drillet i kurset, og krav til en god besvarelse må være at studentene behersker denne. Et hierarki av løsninger kunne være:

Under middels	Grafisk framstilling av produksjons- og handelseffekter i ”hjemmemarkeds”-modellen, lite om velferd
Middels	Som ovenfor, men med velferd behørig behandlet
Bra	Analytisk framstilling av HM-modellen, uten velferd
Meget bra	Som ovenfor, men med velferd
Særdeles bra	Som meget bra, men også med selvstendig drøfting av tilleggsaspekter nevnt over

Oppgave 2:

Denne oppgaven er det naturlig at studentene besvarer ved bruk av en av to (eller begge) modellerformuleringer som inngår i pensum. Den første modellen er hentet fra Dornbusch et. Al. (1977) i standardartikkelen om komparative fortrinn med et kontinuum av goder. Sidene 823-828 er dekket i forelesningene. Modellen er drøftet i forelesningsnotat nr 11 og har blitt gjennomgått på seminar. I modellen antas en to-lands verden med mange goder. Det er konstant skalaavkastning i produksjonen og bare en innsatsfaktor (arbeid). Landenes relative bruk av arbeidskraft per enhet for hver vare bestemmer komparative fortrinn for alle varer. For et gitt relativt lønnsnivå blir det dermed også bestemt hvilke varer som produseres i hvilket land. Fra etterspørselssiden antas at alle varer har en konstant utgiftsandel og at etterspørselsfunksjonen er lik i begge land. Den underliggende etterspørselsfunksjonen antas å være en Cobb-Douglas funksjon (men studentene er bare forventet å bruke de faste utgiftsandelene). For en gitt fordeling av varer på produksjon i begge land blir dermed det relative lønnsnivået bestemt. Modellen gir derfor opphav til funksjoner hvor relativ lønn og fordelingen av varer i produksjonen mellom de ulike landene (Den såkalte A-kurven og B-kurven). Teknologi inngår i A-kurven som bruk av arbeidskraft per produsert enhet, men ikke i B-kurven. Teknologisk framskritt i ett av landene (f.eks. i utlandet) gir et proporsjonalt skift (f.eks. ned) i A-kurven. Dette medfører redusert relativt lønnsnivå i hjemlandet og at færre varer blir produsert hjemme. Samtidig blir det utenlandske prisnivået lavere slik at hjemlandet opplever en gevinst i bytteforholdet. Derfor øker reallønna i begge land, men mest i utlandet. Hvis det er parallele teknologisk framskritt i begge land øker reallønna i begge land, men relativ lønn endres ikke.

Teknologioverføring mellom landene bidrar til å svekke komparative fortrinn. A-kurven blir flatere. Hvis det er høyt-lønns land og et lav-lønns land kan høyt-lønns landet tape og lavt-lønns landet vinne.

Den andre modellformuleringen som studentene kan benytte er basert på Krugman (1979). Denne modellen er dekket i forelesningsnotat nr 13. Her er det igjen to land og mange varer. Etterspørselsfunksjonen er en CES-funksjon og det antas at det ene landet er et høyteknologisk land mens det andre er et lavteknologisk land. Det er innovasjon i det høyteknologiske landet, men det er også imitasjon slik at goder over tid vil kunne produseres i begge land. Det er bare en produksjonsfaktor (arbeidskraft)

og frikonkurranse. Hvis det er mange nok 'nye' goder vil lønnsnivået være høyere i det høy-teknologiske landet enn i det lav-teknologiske landet.

Modellen formuleres dynamisk og det vises hvordan innovasjon og imitasjon vil avgjøre det relative lønnsnivået i en likevekt. Det relative lønnsnivået (i det høyteknologiske i forhold til det lavteknologiske landet) vil øke med innovasjonstakten, men avta med imitasjonstakten.

Modellen kan brukes til å diskutere mulige virkninger av den såkalte TRIPS-avtalen der bedre patentrettigheter må antas å øke innovasjonstakten og redusere imitasjonstakten.

En modell som ikke er gjennomgått på forelesningen, men som er dekket i et appendiks til forelesningsnotat 13 er basert på Helpman (1993). Dette er en vanskelig modell som utvider Krugmans modell med endogen innovasjon. Studentene er ikke forventet å kunne denne modellen.

Et hierarki av løsninger for denne oppgaven kan være:

Under middels	Grafisk framstilling av Dorbusch og/eller Krugman modellen uten god forklaring av relativ lønn og hvordan kurvene er konstruert.
Middels	Som ovenfor, men med en dekkende og god forklaring av kurvene og riktig diskusjon virkninger på relativ lønn
Bra	Som ovenfor, men med formelt oppsett av kurvene i en eller begge modellene.
Meget bra	Som ovenfor, men utledninger av virknigner på relativ lønn.
Særdeles bra	Som meget bra, men med krav om at begge modellene drøftes. Alternativt med drøfting av Krugmans modell med endogen innovasjon. Alternativt med glimrende modellforståelse.